

Karta przedmiotu

Nazwa i kod przedmiotu	Aktualne problemy archeologii średniowiecza i nowożytności , PG_00168082						
Kierunek studiów	Archeologia (O)						
Data rozpoczęcia studiów	październik 2025 r.		Rok akademicki realizacji przedmiotu		2025/2026		
Poziom kształcenia	II stopnia		Grupa zajęć		Grupa zajęć obowiązkowych z zakresu kierunku studiów Grupa zajęć powiązanych z prowadzonymi badaniami naukowymi w dziedzinie nauki związanej z kierunkiem - profil ogólnoakademicki		
Forma studiów	stacjonarne		Sposób realizacji		na uczelni		
Rok studiów	1		Język wykładowy		polski		
Semestr studiów	2		Liczba punktów ECTS		3.0		
Profil kształcenia	ogólnoakademicki		Forma zaliczenia		egzamin		
Jednostka prowadząca	Rektor -> Wydział Historyczny -> Instytut Archeologii						
Imię i nazwisko wykładowcy (wykładowców)	Odpowiedzialny za przedmiot		dr Arkadiusz Koperkiewicz				
	Prowadzący zajęcia z przedmiotu		dr Arkadiusz Koperkiewicz				
Formy zajęć	Forma zajęć	Wykład	Ćwiczenia	Laboratorium	Projekt	Seminarium	RAZEM
	Liczba godzin zajęć	30.0	0.0	0.0	0.0	0.0	30
	W tym liczba godzin zajęć na odległość: 0.0						
Aktywność studenta i liczba godzin pracy	Aktywność studenta	Udział w zajęciach dydaktycznych, objętych planem studiów		Udział w konsultacjach		Praca własna studenta	RAZEM
	Liczba godzin pracy studenta	30		2.0		45.0	77
Cel przedmiotu	Poszerzenie wiedzy studenta w zakresie szeroko rozumianej archeologii średniowiecza i czasów nowożytnych ze uwzględnieniem problematyki ontologii kultury słowiańskiej. Demitologizacja średniowiecza jako tzw. epoki wieków ciemnych.						

Efekty uczenia się przedmiotu	Effekt kierunkowy	Effekt z przedmiotu	Sposób weryfikacji i oceny efektu
	[ARCHMU2_U01] Potrafi wykorzystywać posiadaną wiedzę-formułować i rozwiązywać złożone i nietypowe problemy teoretyczne i praktyczne poprzez: - właściwy dobór źródeł i informacji z nich pochodzących, dokonywanie oceny, krytycznej analizy, syntezy i prezentacji tych informacji, - dobór oraz stosowanie właściwych metod i narzędzi, w tym zaawansowanych technik informacyjno-komunikacyjnych, - przystosowanie istniejących lub opracowanie nowych metod i narzędzi	Potrafi poruszać się w stopniu podstawowym w zakresie literatury dotyczącej ontologii kultury średniowiecza ze szczególnym uwzględnieniem kultury słowiańskiej, potrafi samodzielnie wybrać zagadnienie badawcze i wykonać jego pogłębioną analizę oraz zaprezentować uzyskane wyniki, w swojej pracy potrafi zastosować w interpretacji źródła archeologicznego narzędzia wykraczające poza obręb własnej dyscypliny z zachowaniem niezbędnego aparatu krytycznego	[SU1] wypowiedź ustna/rozmowa/diskusja
	[ARCHMU2_W04] Ma pogłębioną wiedzę o głównych kierunkach rozwoju i najważniejszych nowych osiągnięciach w zakresie archeologii	Ma pogłębioną wiedzę w zakresie studiów nad religią Słowian i podstawową wiedzę nad wierzeniami ludów indoeuropejskich	[SW1] wypowiedź ustna/rozmowa/diskusja
	[ARCHMU2_K01] Jest gotów do krytycznej oceny posiadanej wiedzy i odbieranych treści	Jest gotów do krytycznej analizy odbieranych treści i twórczego ich zastosowania w obszarze własnej dyscypliny, ma świadomość ograniczeń własnej wiedzy.	[SK8] obserwacja samodzielnej lub zespołowej pracy studenta
	[ARCHMU2_W06] Zna i rozumie główne tendencje rozwojowe nauk humanistycznych	Zna i rozumie główne współczesne tendencje rozwojowe szeroko rozumianych nauk humanistycznych w zakresie badań na pograniczu różnych dyscyplin naukowych	[SW1] wypowiedź ustna/rozmowa/diskusja
	[ARCHMU2_K02] Jest gotów do uznania znaczenia wiedzy w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych oraz zasięgania opinii ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemu	Jest otwarty na akceptację innowacyjnych rozwiązań praktycznych i teoretycznych oraz zasięgania opinii ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemu.	[SK8] obserwacja samodzielnej lub zespołowej pracy studenta
	[ARCHMU2_W01] Posiada pogłębioną, rozszerzoną i uporządkowaną wiedzę z zakresu archeologii	Posiada pogłębioną, rozszerzoną i uporządkowaną wiedzę z zakresu archeologii średniowiecza i okresu nowożytnego oraz podstawową wiedzę z zakresu folklorystyki, etnologii, antropologii kultury i religii	[SW1] wypowiedź ustna/rozmowa/diskusja

Treści przedmiotu	1. Badania słowiańskiego mitu o stworzeniu świata u Słowian Wątek mitu kosmogenicznego Słowian jako temat przewodni wierzeń, obyczajów i reliktyw folklorystycznych. Możliwości rekonstrukcji i odniesień do uniwersalnego modelu mitologii ludów indoeuropejskich 2. Stworzenie człowieka i legendy etnogenetyczne Próba rekonstrukcji urządzenia wspólnot plemiennie-państwowych Słowian. Legendy etnogenetyczne jako podstawa konstituowania się tożsamości rodów, plemion i wczesnych państw. 3. Indoeuropejska matryca mitotwórcza ? Badania nad modelem kształtowania się kosmologii Słowian. Przegląd literatury. 4. Perun-Gromowładca Kulturowe sensory mitu bóstwa naczelnego, boga ognia i pioruna obecne we wspólnotach bałto-słowiańskich i u ludów indoeuropejskich. 4. Boski adwersarz Kulturowe sensu mitu adwersarza piorunowładny, bóstwa chtonicznego władającego światem zmarłych. 5. Panteon bóstw słowiańskich Badania nad możliwościami rekonstrukcji panteonu bóstw słowiańskich. Konfrontacja źródeł historycznych, archeologicznych, językowych i folklorystycznych. Przegląd i charakterystyka wierzeń oraz reliktyw materialnych dotyczących najważniejszych postaci bóstw. 7. Kategorie czasu i przestrzeni w kulturze średniowiecznej Przegląd literatury z zakresu kształtowania się kultury średniowiecznej Europy. 8. Średniowieczne miejsca sacrum Fenomen badań tzw. miejsc kultowych u Słowian na tle porównawczym. Problemy i ograniczenia archeologii w możliwościach badań i interpretacji tzw. miejsc świętych np. świątyń, świętych gajów, kamieni, gór, źródeł. Kategorie sanktuariów w świecie natury i świecie kultury 9. Rola wody i ognia w wierzeniach Słowian Badania archeologiczne akwenów wodnych w kontekście reliktyw ośrodków sprawowania kultu i władzy. Rytualne znaczenie ognia w kulturze i jego obecność poświadczona źródłami archeologicznymi. 10. Demonologia Słowian Bóstwa niższego rzędu obecne w kulturze ludowej i ich związek z obrzędowością pogrzebową Słowian. 11. Kategoria kulturowa swój-obcy Ludowa wizja świata. Przegląd literatury i badań nad jednym z kluczowych problemów rozumienia świata i człowieka w czasach średniowiecza i nowożytności.
-------------------	---

	12. Magia w średniowieczu i nowożytności Przegląd źródeł pisanych, reliktyw folklorystycznych i archeologicznych z perspektywy próby oswojenia, zrozumienia i opanowania sił rządzących w świecie nadprzyrodzonym przez człowieka średniowiecza.		
	13. Kulturowy wynalazek obrzędu przejścia Próba praktycznego zastosowania teorii obrzędów przejścia w rozumieniu praktyk funeralnych Słowian i nie tylko.		
	14. Wierzenia i obyczaje na ziemiach polskich Specyfika wierzeń regionalnych i relikty folklorystyczne pomocne w interpretacji badań archeologicznych. Odrębności i podobieństwa. Przegląd literatury i prezentacje własne.		
	Wymagania wstępne i dodatkowe Wiadomości z zakresu pradziejów powszechnych i historii starożytnej, umiejętność krytycznego porównywania różnych kategorii danych i wskazywania zależności.		
Sposoby i kryteria oceniania osiągniętych efektów uczenia się	Sposób oceniania (składowe)	Próg zaliczeniowy	Składowa oceny końcowej
	praca własna, esej	51.0%	100.0%
Zalecana lista lektur	Podstawowa lista lektur	Gieysztor A., 2006 Mitologia Słowian, Warszawa. Le Goff J. 2002 Kultura średniowiecznej Europy Kowalik A., 2004 Kosmologia dawnych Słowian, Kraków. Szyjewski A., 2003 Religia Słowian, Kraków. Sikorski Dariusz A. 2018 Religie dawnych Słowian, Poznań.	

	Uzupełniająca lista lektur	Brückner A., 1985 Mitologia słowiańska i polska, Warszawa Banaszkiewicz J. 1998 Polskie dzieje bajeczne w kronice Wincentego Kadłubka, Wrocław. 2010 Podanie o Piaście i Popielu. Studium porównawcze nad wczesnośredniowiecznymi tradycjami dynastycznymi Dumezil G. 2006 Bogowie Germanów, Warszawa. Gennep A., 2006 Obrzędy przejścia, Warszawa. Uspienski B., 1985 Kult św. Mikołaja na Rusi, Lublin.
	Adresy eZasobów	
Przykładowe zagadnienia/ przykładowe pytania/ realizowane zadania	Fenomen twórczego diety dualizm stwórczy u indoeuropejczyków Stworzenie człowieka i legendy etnogenetyczne Kategorie czasu i przestrzeni w kulturze średniowiecznej Średniowieczne miejsca sacrum Rola żywiołów w wierzeniach Słowian	
Praktyki zawodowe w ramach przedmiotu	Nie dotyczy	

Dokument wygenerowany elektronicznie. Nie wymaga pieczęci ani podpisu.